

ARHITEKT ♦ NARUČITELJ ♦ OBRTNIK

STAMBENA ARHITEKTURA RUDOLFA LUBYNSKOG

U ZAGREBAČKOM DONJEM GRADU

Rudolf Lubynski

Najpoznatije djelo arhitekta Rudolfa Lubynskoga (Zagreb, 1873. – Zagreb, 1935.) neosporno je veličanstvena zgrada Hrvatskoga državnog arhiva, podignuta od 1911. do 1913. godine za Kraljevsku sveučilišnu knjižnicu i Zemaljski arhiv. U sjeni toga zdanja ostala su brojna druga arhitektova ostvarenja koja je projektirao u Zagrebu.

Urbanističko-arhitektonska cjelina zagrebačkoga Donjega grada planirana je, uobličena i izgrađena najvećim dijelom u razdoblju prijelaza iz 19. u 20. stoljeće na temelju pomnoga urbanističkog planiranja i propisanoga građevnog reda. Rudolf Lubynski pripada generaciji talentiranih arhitekata koji su svojim djelima ostavili trajan pečat u prostoru grada i postavili visoke kriterije urbane kulture koja se tu odvijala. Njegovi suvremenici su Viktor Kovačić, Hugo Ehrlich, Vjekoslav Bastl, Slavko Benedik, Aladar Baranyai, Stjepan Podhorsky, Ignjat Fischer, Dionis Sunko, Lav Kalda i dr. Zahvaljujući njihovim ostvarenjima, između ostalog, Donji grad je još 1962. zaštićen kao kulturno-povijesna urbana cjelina.

Korpus stambene arhitekture glavna je supstanca zagrebačkoga Donjega grada koja mu je dala karakteristično lice i identitet, a rezultat je zajedničkog djelovanja urbanista, arhitekata i investitora te građevinskih poduzetnika i obrtnika.

Na prostoru Donjega grada zabilježene su 23 stambene zgrade koje je Lubynski projektirao u razdoblju od 1909. do 1929. godine. Riječ je stambeno najamnim kućama za razne naručitelje, banke, mirovinske i dobrotvorne zaklade te brojne privatne investitore. Izložba prikazuje pojedinačne primjere Lubynskijevih donjogradskih kuća na temelju izvornih arhivskih nacрта i dokumenata o gradnji, arhivskih fotografija i snimaka današnjeg stanja. Lubynski je naročitu pažnju pridavao oblikovanju pročelja, građevne stolarije i unutrašnjoj opremi zgrada (stubišne ograde, popločenja, vitraji) koji čine jedinstveni stilski izričaj od secesije preko *art décoa* do moderne arhitekture.

Uz prikaz života i djela arhitekta Rudolfa Lubynskog, izložba pridaje naročitu pozornost naručiteljima njegovih projekata, tadašnjih pripadnika zagrebačkoga građanskog društva, privredne i kulturne elite, koji su danas iščezli iz memorije građana. Oni su dali trajni prinos prostoru grada, a kuće koje su izgradili i dalje se nazivaju po njima. Lubynskijev opus ne bi bio ostvariv bez uključenja brojnih izvođača, građevinskih tvrtki i obrtnika koji su svoje radionice imali na prostoru Donjega grada ili u neposrednoj okolini, što dokazuje da je Zagreb u to vrijeme bio samoodrživ grad. Izvedeni objekti svjedoče o vrsnom zanatskom umijeću domaćih obrtnika i tvorničara. Za izvedbu skulpturalne dekoracije pročelja Lubynski surađuje s kiparima Robertom Frangešom i Rudolfom Valdecom koji u sklopu djelovanja Više škole za umjetnost i umjetni obrt (preteče ALU) izvide unikatnu dekoraciju koja zagrebački Donji grad pretvara u muzej arhitekture i kiparstva na otvorenom.

Zahvaljujući toj suradnji, kvalitetno oblikovan dekorativni program njegove ključne realizacije, zgrade Hrvatskoga državnog arhiva, proširuje se na širi prostor grada i postaje vidljiv, unatoč uglavnom zapuštenim i oronulim pročeljima.

ARHITEKT ♦ NARUČITELJ ♦ OBRTNIK
STAMBENA ARHITEKTURA RUDOLFA LUBYNSKOG
U ZAGREBAČKOM DONJEM GRADU

Rudolf Lubynski

Izložba je koncipirana u tematskim cjelinama:

- Rudolf Lubynski – osobno
- Zagreb u Lubynskijevo vrijeme
- Stambena arhitektura Rudolfa Lubynskog i „zagrebački tlocrt“
- Građansko stanovanje
- Služavkina priča
- Ulazna vrata i stubišta
- Prozor u grad
- Keramika koja traje
- Pročelja pričaju
- Investitori stambene izgradnje // Bankarski biznis
- Tri kuće u Prilazu
- Kućevlasnici: Kuća Eisner
- Kuća Schumacher / Kuća Klein
- Kuća Schick / Kuća Roller
- Kuće Kanitz / Dostal
- Svećenički dom / Dobrotvorov dom
- Arhitektova kuća
- Lubynski i obrtnici / izvođači
- Lubynski i umjetnici.

Izložba je rezultat rada na istraživačkom znanstvenom projektu „Arhitektura i kultura stanovanja u Zagrebu 1880. – 1940.“ (IP-2022-10-9503) koji se provodi na Institutu za povijest umjetnosti uz podršku Hrvatske zaklade za znanost. Hrvatski državni arhiv ugostio je izložbu u sklopu obilježavanja Međunarodnog tjedna arhiva (9. do 13. lipnja 2025.) i ovogodišnje teme **arhiVtektura**, a ostaje otvorena do 5. rujna 2025. Uz izložbu će se organizirati vodstva po izložbi i javna predavanja članova autorskog tima.

PREDAVANJA

- **Utorak, 10. lipnja 2025.**
Irena Kraševac, *Kako se gradio Dobrotvorov dom? Arhivski fond kao izvor podataka o gradnji i opremanju kuće izgrađenoj prema projektu Rudolfa Lubynskog*
- **Četvrtak, 12. lipnja 2025.**
Irena Šimić, *Osobni arhivski fondovi u Institutu za povijest umjetnosti kao ishodište istraživanja stambene arhitekture i arhitektonske plastike u Zagrebu*

ARHITEKT ♦ NARUČITELJ ♦ OBRTNIK

STAMBENA ARHITEKTURA RUDOLFA LUBYNSKOG

U ZAGREBAČKOM DONJEM GRADU

Rudolf Lubynski

IMPRESUM

ORGANIZATORI IZLOŽBE

Institut za povijest umjetnosti
Hrvatski državni arhiv

ZA ORGANIZATORE

Katarina Horvat-Levaj
Dinko Čutura

PARTNERSKE USTANOVE

Muzej za umjetnost i obrt
Državni arhiv u Zagrebu
Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

AUTORSKA KONCEPCIJA IZLOŽBE

Irena Kraševac, Institut za povijest umjetnosti

AUTORSKA SURADNJA

Marina Bagarić, Muzej za umjetnost i obrt
Vanja Brdar Mustapić, Muzej za umjetnost i obrt
Boris Dundović, Institut za povijest umjetnosti
Katarina Horvat, Državni arhiv u Zagrebu
Ivana Mance Cipek, Institut za povijest umjetnosti
Branko Ostajmer, Hrvatski institut za povijest

ORGANIZACIJA IZLOŽBE

Irena Kraševac, Institut za povijest umjetnosti
Irena Šimić, Institut za povijest umjetnosti
Marina Bagarić, Muzej za umjetnost i obrt
Marina Selnik, Hrvatski državni arhiv

ARCGIS STORYMAP

Institut za povijest umjetnosti
Irena Šimić
Ivana Haničar Buljan
Luka Hornung
Dora Bartulović
Iva Daria Bešen
Aneta Crevar
Hrvoje Perica
Valentina Tupek

DIZAJN / PRIJELOM

Ivan Klisurić / ivanklis.studio

KARTOGRAFSKI PRIKAZI

Frano Jakšić

LEKTURA

Maja Trinajstić

FOTOGRAFIJE

Paolo Mofardin
Jovan Kliska
Srećko Budek
Vedran Benović
Eva Radolović

IZVORI ARHIVSKOG GRADIVA

Državni arhiv u Zagrebu
Hrvatski državni arhiv
Zagrebačka nadbiskupija,
Nadbiskupijski arhiv u Zagrebu
Ministarstvo kulture i medija RH,
Uprava za zaštitu kulturne baštine
Muzej grada Zagreba
Muzej za umjetnost i obrt
Institut za povijest umjetnosti,
Osobni arhivski fond Aleksandera Lasla
Grad Zagreb, Gradski zavod za zaštitu
spomenika kulture i prirode
Zbirka Sekelj

ZAHVALE

Autori i organizatori zahvaljuju svim ustanovama i vlasnicima stanova u zgradama koje je projektirao arhitekt Rudolf Lubynski koji su im izašli ususret i omogućili istraživanje za izložbu.

Sveučilište u Zagrebu
Arhitektonski fakultet

